

2024-12-02

Ugdymo įstaigų teisės tikrinti mokinių asmeninius daiktus reglamentavimas atskirose Europos Sąjungos valstybėse narėse

Ugdymo įstaigose besimokančių ir dirbančių žmonių saugumo užtikrinimo tikslais, dalis Europos Sąjungos valstybių narių yra nustatiusios tvarką, leidžiančią mokytojui ar mokyklos vadovui patikrinti mokinio asmeninius daiktus ar jų saugojimo spintelę. Tokia teisė įtvirtinta, pavyzdžiui, Estijoje, Latvijoje, Suomijoje ir Vengrijoje. Kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Lenkijoje ir Prancūzijoje, mokytojas ar mokyklos vadovas gali tik pareikalauti, kad mokinys pats parodytų savo daiktų turinį ir atiduotų mokykloje draudžiamą turėti daiktą ar medžiagą, o prieš mokinio valių patikros vykdyti mokyklos darbuotojai negali – turi kviešti policijos pareigūnus. Mokinių asmeninių daiktų patikros klausimas aktualus ir Lietuvoje, svarstant Švietimo įstatymo 46 straipsnio 2 dalies papildymą nuostata, kad mokinys, mokyklos vidaus tvarkos taisyklėse nustatyta tvarka arba policijos pareigūniui pareikalavus, privalo parodyti asmeninius daiktus, siekiant patikrinti, ar į mokyklą neįnešamos draudžiamos medžiagos, gaminiai ir kiti reikmenys.

Šiame darbe apžvelgiamas ugdymo įstaigose esančių mokinių asmeninių daiktų patikros teisinis reglamentavimas Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Suomijoje ir Vengrijoje.

Estija

Pagrindinių ir vidurinių mokyklų įstatyme¹ įtvirtinta mokyklos pareiga užtikrinti mokinių psichinį ir fizinį saugumą ir sveikatos apsaugą būnant mokykloje (44 str. 1 d.).

Pagal įstatymą, mokykloje mokiniams draudžiama turėti šiuos daiktus ir medžiagas:

- 1) ginklą, kaip tai apibrėžiama Ginklų įstatyme²;
- 2) sprogstamąją, pirotechninę medžiagą, pirotechnikos gaminį, kaip tai apibrėžiama Sprogmenų įstatyme³;
- 3) medžiagą, sukeliančią apsvaigimą ar intoksikaciją;
- 4) medžiagą, įstatymu uždraustą tokio amžiaus asmeniui;
- 5) kitą daiktą ar medžiagą, galinčią sukelti pavojų paties mokinio ar kito žmogaus sveikatai ar gyvybei, ar padaryti žalą svetimam turtui (44 str. 1¹ d.).

Jei mokykla pagrįstai įtaria, kad mokinys turi draudžiamą daiktą ar medžiagą, tai imasi priemonių neišvengiamam, tiesioginiam pavojui sumažinti ar pašalinti, vadovaujantis šio įstatymo 58 straipsnyje nustatyta procedūra. Mokykla nedelsiant informuoja policiją apie įtarimą, kad mokinys turi ginklą, sprogstamąją ar narkotiniams svaiginimuisi naudojamą medžiagą (44 str. 1² d.).

¹ Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/126042024012?leiaKehtiv>

² Relvaseadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018004?leiaKehtiv>

³ Lõhkematerjaliseadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062017001?leiaKehtiv>

44 straipsnio 1¹ dalyje nepamintų kitų draudžiamų daiktų ir medžiagų sąrašą nustato mokykla savo vidaus tvarkos taisyklėse (44 str. 1³ d.). Pastarosiose taip pat nustatoma prevencijos, reagavimo, pranešimo apie incidentus ir jų sprendimo procedūra (44 str. 2 d.).

Mokykloje užtikrinama mokinių priežiūra visą įstaigos darbo dieną, siekiant užkirsti kelią smurtinio elgesio apraiškoms (44 str. 4 d.). Mokinių, mokyklos darbuotojų ir mokyklos turto saugumui pavojų keliančių situacijų prevencijos ir sprendimo tikslais mokykla gali savo teritorijos stebėsenai naudoti vaizdo perdavimo ir įrašymo įrangą. Įrašai saugomi iki vieno mėnesio nuo įrašymo momento. Jei yra pagrindas manyti, kad vaizdo įrašė gali būti užfiksuotas pažeidimas, mokykla neatidėliojant perduoda tokį vaizdo įrašą policijai (44 str. 5 d.).

Kai pagrįstai įtariama, kad mokinys turi daiktą ar medžiagą, draudžiamą pagal 44 straipsnio 1¹ dalį, gali būti atliekamas patikrinimas ir tokio daikto ir / ar medžiagos paėmimas iš mokinio, tame tarpe iš jo rūbų ar uždaros spintelės (58 str. 3 (6¹) d.). Dėl šios poveikio priemonės taikymo sprendžia mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo (58 str. 4 d.). Pastarasis įgaliotas asmuo, vadinamas inspektoriumi, turi būti specialiai tam apmokytas, turėti aukštąjį išsilavinimą, būti susipažinęs su galimomis rizikomis dėl tokios poveikio priemonės pritaikymo, priemonės taikymo teisiniais pagrindais ir sąlygomis, taip pat pasižymėti asmeninėmis savybėmis ir gebėjimu įvykdyti poveikio priemonę vaiko interesų labui (58 str. 4¹ d.). Paminėta poveikio priemonė gali būti taikoma prieš mokinio valią, su sąlyga, kad:

- 1) mokinys prieš tai informuojamas apie priežastį;
- 2) mokiniui pasiūloma leisti atlikti apžiūrą arba savanoriškai atiduoti daiktą ir / ar medžiagą;
- 3) mokinio žodinis įtikinimas ar kitos priemonės neveiksmingos;
- 4) neįvykdžius apžiūros kils neišvengiamas, tiesioginis pavojus mokinio ar kito asmens sveikatai ar gyvybei, ar svetimam turtui;
- 5) apžiūrai naudojami tik minimaliai būtini būdai (58 str. 5¹ d.).

Apžiūra ir daikto ir / ar medžiagos paėmimas turi būti vykdomas, kiek tai įmanoma, delikačiai, nepažeidžiant mokinio orumo. Inspektorius turi būti tokios pat lyties kaip ir mokinys, išskyrus atvejį, kai tikrinami tik mokinio daiktai ar jo naudojama uždara spintelė. Inspektoriumi vykdant apžiūrą, kartu turi dalyvauti dar bent vienas mokyklos darbuotojas (58 str. 5² d.). Studento rūbus apžiūrintis inspektorius gali būti ne tos pačios lyties kaip mokinys tik tuo atveju, jei nėra galimybės pasitelkti tos pačios lyties įgalioto asmens (inspektoriaus) ir apžiūros atidėjimas sukeltų pavojų mokinio ar kito asmens sveikatai ar gyvybei, ar svetimam turtui (58 str. 5³ d.).

Pritaikius paminėtą poveikio priemonę, nedelsiant parengiamas rašytinis pranešimas, kuriame nurodoma pranešimo parengimo data ir laikas, įvardijamas pranešimo rengėjas, mokinys, kuriam pritaikyta poveikio priemonė, paimti daiktai ir / ar medžiagos, taip pat įrašomos pastabos apie mokinio daiktų ar uždaros spintelės apžiūrą, mokinio tinkamą informavimą apie poveikio priemonės priežastis ir siūlymą savanoriškai atiduoti draudžiamą daiktą ir / ar medžiagą ar leisti įvykdyti apžiūrą. Pranešime nurodoma poveikio priemonės taikymo priežastis, apibūdinama įvykių eiga. Pranešimą pasirašo inspektorius, o mokinys arba pasirašo, arba įrašo savo atsisakymą pasirašyti (58 str. 5⁴ d.). Poveikio priemonės pritaikymo pranešimo procedūra detalizuojama mokyklos vidaus tvarkos taisyklėse. Riboto teisinio veiksnio mokinio tėvai turi būti nedelsiant informuojami apie poveikio priemonės pritaikymą tokiam mokiniui (58 str. 9 d.).

Įstatymas nustato, kad iš mokinio paėmus 44 straipsnio 1¹ dalimi uždraustą daiktą ir / ar medžiagą, mokykla nedelsiant informuoja policiją ir šiai perduoda radinius (58 str. 5(1) d.).

Paminėtina, kad įstatyme taip pat įtvirtinta mokyklos teisė paimti laikinam saugojimui (mokyklos darbo dienos laikui) tuos mokinio daiktus, kurie neuždrausti pagal 44 straipsnio 1¹ dalį, tačiau naudojami pažeidžiant mokyklos vidaus tvarkos taisyklės (58 str. 3(6) d.). Tokie daiktai po pamokų gražinami mokiniui ar, esant reikalui, jo tėvams, su pastaraisiais aptariant mokinio elgesį (58 str. 5 d.).

Latvija

Švietimo įstatyme⁴ įtvirtinta 2024 m. spalio 10 d. priimta nuostata, suteikianti ugdymo įstaigai teisę apriboti mokinio konstitucines žmogaus teises, o būtent privataus gyvenimo neliečiamumo ir judėjimo laisvę, jei yra kilęs pavojus mokinių ir mokyklos darbuotojų saugumui, sveikatai ar gyvybei. Paminėtos teisės apribojamos tik tiek, kiek yra būtina pavojui išvengti (22¹ str.). Pastarasis straipsnis įsigaliojo 2024 m. lapkričio 7 d.

Švietimo įstatymą papildžiusi 30 straipsnio 3⁷ dalis, priimta 2024 m. spalio 10 d., bet įsigaliosianti 2025 m. vasario 1 d., nustato, kad ugdymo įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pareikalauti, kad mokinys pateiktų asmeninius daiktus patikrinimui ir juos patikrinti, taip pat apriboti mokinio judėjimo teisę, jei yra kilusi grėsmė mokinių, mokyklos darbuotojų ar kitų asmenų saugumui, sveikatai ar gyvybei⁵. Patikrinimo tvarka turės būti detalizuota Vyriausybės nutarimu.

Be to, Švietimo įstatymo 30 straipsnio 3⁸ dalis, priimta 2024 m. spalio 10 d., o įsigaliosianti 2025 m. vasario 1 d., nustato, kad ugdymo įstaigos vadovas, priimdamas į mokyklą mokinį, įskaitant šio perkėlimą iš kitos mokyklos, patikrina, ar valstybinėje švietimo informacijos sistemoje (lat. *Valsts izglītības informācijas sistēmā*) yra / nėra įrašo apie to mokinio sveikatos būklę ar kitas aplinkybes, galinčias ženkliai paveikti ugdymo procesą ir reikšmingas mokymosi veiklos dalyviams. Jei toks įrašas yra, tai priimančiosios mokyklos vadovas užklausia, o ankstesnė mokykla pateikia turimą naujausią informaciją apie mokinio sveikatos būklę ar kitas aplinkybes, reikšmingas ugdymo procesui ir jo dalyviams, taip pat mokiniui suteiktą paramą (66¹ straipsnis numato baudą už tyčinį informacijos nepateikimą). Atitinkamai, 30 straipsnio 3⁹ dalis įpareigoja ugdymo įstaigos vadovą atsižvelgti į turimą informaciją apie mokinio sveikatos būklę ir kitas aplinkybes, reikšmingas ugdymo procesui ir jo dalyviams, taip pat taisyti ar panaikinti įrašus valstybinėje švietimo informacijos sistemoje.

Švietimo įstatymo 58 straipsnis, nustatantis mokinio tėvų ar globėjų pareigas, papildytas naujos redakcijos 1 dalies 4 punktu, įpareigojančiu juos informuoti mokyklos vadovą apie mokinio sveikatos būklę ar kitas aplinkybes, reikšmingas ugdymo procesui ir jo dalyviams (ši teisinė nuostata, priimta 2024 m. spalio 10 d., įsigaliojo 2024 m. lapkričio 7 d.).

Paminėtina, kad Švietimo įstatymo 36 straipsnio 6 dalimi, priimta 2024 m. spalio 10 d., o įsigaliosiančia 2025 m. gegužės 31 d., nustatoma, kad mokykla, įgyvendindama ugdymo programas ir susijusias pedagogines veiklas, nusprendžia dėl techninių priemonių (informacinių ryšio technologijų ir įrangos) naudojimo sąlygų ir tvarkos. Ikimokyklinio ugdymo ir 1–6 klasių mokiniams draudžiama naudotis mobiliaisiais telefonais būnant mokykloje, išskyrus mokytojų leidžiamus atvejus ugdymo proceso eigoje.

Švietimo įstatymo 54 straipsnis dėl mokinio pareigų papildytas nuostata, įpareigojančia mokinį parodyti (pateikti) savo daiktus, jei to pareikalauja mokyklos vadovas ar jo įgaliotas asmuo (10 d., priimta 2024 m. spalio 10 d., o įsigaliosianti 2025 m. vasario 1 d.). Mokinys taip pat privalo vykdyti mokyklos vadovo ar jo įpareigoto asmens nurodymus (11 d., patvirtinta 2024 m. spalio 10 d. ir įsigaliojusi 2024 m. lapkričio 7 d.).

Lenkija

Specializuotose publikacijose paaiškinama, kad pagal esamą tvarką, nei eilinis mokyklos darbuotojas, nei ugdymo įstaigos direktorius negali patikrinti mokinio rūbų ar kitų asmeninių daiktų, tokių kaip mokyklinis krepšys, rūbų kišenės, daiktų saugojimo spintelė, mobilusis telefonas. Tokios apžiūros ir patikrinimo teisę turi tik policijos pareigūnai. Mokyklos vadovas ar kitas personalo narys, pageidautina, dalyvaujant antram darbuotojui, gali tik žodžiu pareikalauti, kad mokinys parodytų savo daiktų turinį ir pateiktų mokytojui ar mokyklos direktoriui daiktą, kuris neturėtų būti naudojamas mokykloje⁶.

⁴ *Izglītības likums*: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

⁵ *Grozījumi Izglītības likumā*: <https://likumi.lv/ta/id/355811>

⁶ Wanda Pakulniewicz. Czy można przeszukać plecak ucznia. *Portal Oświatowy*, 2024:

Silezijos vaivadijoje esančio Gliwicės miesto policijos padalinio interneto svetainėje paskelbtoje tvarkoje, skirtoje mokytojų sąveikai su policija, apibūdinamas mokytojo ir mokyklos vadovo veiksmų standartas tais atvejais, kai mokinys vartoja alkoholį ar narkotikus, elgiasi destruktiviai ar neteisėtai, tame tarpe ir būdamas mokyklos teritorijoje. Jei mokytojas mokyklos teritorijoje aptinka medžiagą, panašią į narkotikus (lenk. *wyglądem narkotyki*), tai imasi priemonių, apsaugant tą medžiagą nuo sunaikinimo, kol atvyks policija, ir pedagoginių galimybių ribose mėgina išsiaiškinti, kam rasta medžiaga priklauso. Atitinkamai, mokytojas praneša apie incidentą mokyklos vadovui ir iškviečia policiją. Pastaroji atvykusi perima įvykio tyrimą⁷.

Jei mokytojas įtaria, kad mokinys turi svaiginamųjų medžiagų, tai dalyvaujant kitam darbuotojui (auklėtojui, pedagogui, direktoriui ir pan.) turi teisę pareikalauti, kad mokinys parodytų savo daiktų (rūbų kišenių, mokyklinio krepšio ir kt.) turinį. Pabrėžta, kad mokytojas neturi teisės pats tikrinti mokinio rūbų ar daiktų – tai gali atlikti tik policijos pareigūnas. Mokytojas apie savo įtarimus praneša mokyklos direktoriui, taip pat mokinio tėvams ar globėjams, kartu iškviečiant šiuos į mokyklą. Jei mokinys atsisako atiduoti neleistiną medžiagą ir parodyti savo daiktų turinį, tai mokykla kviečia policiją, kuri patikrina mokinio rūbus ir kitus asmeninius daiktus, paima rastą medžiagą ekspertizei atlikti.

Policija taip pat kviečiama, jei mokykloje randamas ginklas ar kitoks pavojingas daiktas ar medžiaga⁸.

Prancūzija

Nacionalinės švietimo ir jaunimo reikalų ministerijos aplinkraštyje, skirtame tvarkai, prevencinėms priemonėms ir sankcijoms pagrindinio ir vidurinio ugdymo įstaigose, apibrėžiamos tiek auklėjamojo pobūdžio, tiek prevencinių, drausminių ir baudžiamųjų priemonių taikymo mokykloje sąlygos ir eiliškumas⁹. Nurodoma, kad konkrečiu atskiru atveju gali būti taikoma tokia prevencinė priemonė kaip pavojų keliančio daikto paėmimas iš mokinio (3.1 p.). Atkreipiamas dėmesys, kad už paimtą daiktą atsako jį saugantis asmuo. Pažymima, kad mokinio asmeninių daiktų negalima apieškoti prieš mokinio valią – tokią apžiūrą gali vykdyti tik policijos pareigūnas (aplinkraštyje nurodyta tokiu atveju kviečiamo policijos pareigūno specializacija, leidžianti atlikti faktinių aplinkybių tyrimus, pranc. *officier de police judiciaire*).

Asmeninių daiktų paėmimo iš mokinių, esančių mokyklos teritorijoje, klausimas taip pat aktualus įvedus mobiliųjų telefonų naudojimo ir turėjimo ribojimus. Įstatymu, priimtu 2018 m. ir pakeitusiu Švietimo kodekso¹⁰ L. 511–5 straipsnį, nustatoma, kad ikimokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo įstaigų mokiniams neleidžiama naudotis mobiliaisiais telefonais ar kitomis elektroninėmis ryšio priemonėmis (planšetėmis, išmaniaisiais laikrodžiais ir pan.) mokyklose ar už jų ribų vykstančiose ugdymo veiklose, išskyrus atvejus, kai tai leidžiama pedagoginiais tikslais ar įstaigos vidaus taisyklėse numatytose vietose. Vidurinio ugdymo įstaigos savo vidaus tvarkos dokumentais gali apriboti ar uždrausti mokiniams naudotis mobiliaisiais telefonais ar kitomis elektroninėmis ryšio priemonėmis visoje ar dalyje mokyklos teritorijos¹¹. Visais atvejais išlyga taikoma negalią turintiems mokiniams, naudojančioms elektronines ryšio priemones, susietas su mediciniais prietaisais, pavyzdžiui, cukraus kiekio kraujyje stebėsenai. Pažeidus nustatytą tvarką, mobilųjį telefoną ar kitą elektroninį ryšio prietaisą iš mokinio gali paimti mokytojas, jo padėjėjas,

<https://www.portaloswiatowy.pl/postepowanie-w-trudnych-sytuacjach/czy-mozna-przeszukac-plecak-uczni-11348.html>

⁷ Komenda miejska policji w Gliwicach – Procedury dla nauczycieli:

<https://gliwice.policja.gov.pl/ka9/prewe/dla-nauczycieli/124946.Procedury-dla-nauczycieli.html>

⁸ Ten pat.

⁹ Circulaire n° 2014-059 du 27-5-2014: <https://www.education.gouv.fr/bo/14/Hebdo22/MENE1406107C.htm>

¹⁰ Code de l'éducation: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071191/

¹¹ Le site officiel de l'administration française – Peut-on utiliser son téléphone portable au collège ou au lycée?: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F34038>

mokyklos vadovas, už drausmę ir saugą mokykloje atsakingas darbuotojas, o atitinkama tvarka nustatoma ugdymo įstaigos vidaus tvarkos dokumentais¹².

Nacionalinės švietimo ir jaunimo reikalų ministerijos aplinkraštyje Nr. 2018–114, skirtame mobiliųjų telefonų naudojimo uždraudimui mokyklose, nurodoma, kad ugdymo įstaigos, įgyvendindamos Švietimo kodekso L. 511–5 straipsnį, turi savo vidaus tvarkos dokumentuose detalizuoti mokinių elektroninio ryšio prietaisų paėmimo ir gražinimo sąlygas¹³.

Pateikiant konkretų mokyklos vidaus tvarkos taisyklių pavyzdį, galima paminėti pagrindinio ugdymo lygmens Žano Masė koledžo dokumentą, kuriame įtvirtinta, kad mokinys, būdamas mokykloje, turi išjungti savo elektroninio ryšio prietaisus (mobilųjį telefoną, planšetę ir pan.), turinčius prieigą prie belaidžio tinklo, ir juos laikyti mokykliniame krepšyje, išskyrus ugdymo tikslais leidžiamas išimtis. Mokinys, pažeidęs tvarką, turi nedelsiant pateikti įrenginį mokyklos vadovui (laikinam saugojimui iki pamokų pabaigos). Su mokiniu yra aptariamas jo elgesys, pritaikytos poveikio priemonės, taip pat informuojami tėvai ar globėjai. Jei mokinys pakartotinai pažeidžia tvarką, tai jo tėvai ar globėjai pakviečiami į mokyklą pokalbiui ir bendram apsisprendimui dėl taikytinų sankcijų. Jei pažeidimai kartojasi toliau, mokiniui gali būti uždraudžiama turėti mokykloje elektroninio ryšio įrenginį. Taisyklėse taip pat nustatyta, kad mokinio tėvai ar globėjai yra atsakingi už mokinio turimus elektroninio ryšio prietaisus, jų technines charakteristikas ir mokinio apsaugą nuo galimai žalingo turinio. Pažymėta, kad mokykla nėra atsakinga už mokinio skelbiamą turinį socialiniuose tinkluose¹⁴.

Paminėtina, kad nuo 2024 m. rugsėjo 2 d. dalyje pagrindinio ugdymo mokyklų (*collèges*) įgyvendinant bandomąją tvarką, mokiniai turi palikti savo mobiliuosius telefonus įeidami į mokyklos pastatą, o pasiimti išeinant po pamokų¹⁵. Siekiama sukurti geresnę ugdymo aplinką, skatinant tarpasmeninį „gyvąjį“ bendravimą ir mažinant priklausomybę nuo išmaniųjų įrenginių. Įvertinus bandomosios tvarkos pasiteisinimą, planuojama nuo 2025 m. šią praktiką išplėsti į kitas mokyklas¹⁶.

Suomija

Pagrindinio ugdymo įstatymo¹⁷ 7 skyriuje, reglamentuojančiame mokinių teises ir pareigas, 36–36g straipsniai skirti drausmės užtikrinimo klausimams, tarp jų paties mokinio laikinam atskyrimui nuo kitų klasės mokinių, taip pat mokinio asmeninių daiktų apžiūrai ir paėmimui, jei yra keliamas pavojus paties mokinio ar aplinkinių žmonių saugumui.

Paminėtina įstatymo nuostata, leidžianti mokytojui pareikalauti, kad pamokai trukdantis mokinys išeitų iš klasės likusiam pamokos laikui. Jei mokinys savo elgesiu kelia pavojų aplinkiniams, toks mokinys gali būti atskiriamas nuo kitų mokinių likusiam darbo dienos laikui, tuo tarpu jam suteikiant galimybę pasikalbėti su psichologu ar kuratoriumi (36 str.). Jei mokinys nepaklūsta nurodymui išeiti iš klasės ar mokyklos teritorijos, mokyklos vadovas ar mokytojas turi teisę panaudoti tokias priverčiamąsias priemones, kurios yra būtinos ir pateisinamos konkrečioje situacijoje, atsižvelgiant į mokinio amžių, padėties pavojingumą, mokinio reakciją. Mokyklos vadovas ar mokytojas neturėtų taikyti jėgos, priešingu atveju privalo pateikti rašytinį paaiškinimą institucijai,

¹² LOI n° 2018-698 du 3 août 2018 relative à l'encadrement de l'utilisation du téléphone portable dans les établissements d'enseignement scolaire:

<https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000037284333>

¹³ Circulaire n° 2018-114 du 26-9-2018: <https://www.education.gouv.fr/bo/18/Hebdo35/MENE1826081C.htm>

¹⁴ Collège Jean Mace – Règlement intérieur du collège:

<https://college-jean-mace-calais.62.ac-lille.fr/reglement-interieur-du-college/>

¹⁵ Ministère de l'Éducation Nationale – Interdiction du téléphone portable dans les écoles et les collèges et pause numérique:

<https://www.education.gouv.fr/interdiction-du-telephone-portable-dans-les-ecoles-et-les-colleges-et-pause-numerique-7334>

¹⁶ Luc Chagnon. Interdiction du téléphone portable au collège. *FranceInfo*, 2024:

https://www.francetvinfo.fr/societe/education/interdiction-du-telephone-portable-au-college-cinq-questions-sur-l-experimentation-lancee-a-partir-de-septembre_6749695.html

¹⁷ *Perusopetuslaki*: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

atsakingai už švietimo proceso priežiūrą (36b str.). Ugdymo įstaiga turi užtikrinti, kad toks mokinys neliktų be priežiūros ar reikiamos paramos po drausminių priemonių pritaikymo (36h str.).

Įstatymas įtvirtina ugdymo proceso dalyvių teisę į saugią mokymosi aplinką ir uždraudžia turėti mokykloje daiktą ar medžiagą, draudžiamą kitais įstatymais ar keliančią pavojų paties asmens ar aplinkinių, ar svetimo turto saugumui (29 str.). Ugdymo įstaigos vadovas ar mokytojas turi teisę mokyklos darbo dienos eigoje paimti iš mokinio draudžiamą ar mokymo procesui trukdantį daiktą ar medžiagą. Jei mokinys nepaklūsta paliepinimui atiduoti tokį daiktą ar medžiagą, mokyklos vadovas ar mokytojas turi teisę taikyti konkrečioje situacijoje būtinas ir pateisinamas priverčiamąsias priemones, atsižvelgiant į mokinio amžių, situacijos pavojingumą ir mokinio reakciją. Išlyga, leidžianti mokyklos vadovui ar mokytojui panaudoti jėgą, taikoma tik atvejais, kai mokinio turimas daiktas ar medžiaga kelia pavojų jo paties ar aplinkinių saugumui ar sutrikdo mokymo procesą. Kitais atvejais jėga neturi būti taikoma, paimant iš mokinio daiktą ar medžiagą (36d str.).

Įstatymas suteikia teisę mokyklos vadovui ar mokytojui apžiūrėti mokinio daiktus, rūbus, mokyklinę daiktų saugojimo spintelę, kad būtų galima paimti mokykloje draudžiamą daiktą ar medžiagą, keliančią pavojų mokiniui, aplinkiniams ar svetimam turtui, kai tokio daikto ar medžiagos turėjimas akivaizdus ir žinomas, o mokinys atsisako paklusti nurodymui tokį daiktą ar medžiagą pateikti paėmimui ar negali įrodyti, kad neturi tokių dalykų. Prieš vykdant apžiūrą, mokiniui turi būti paaiškinta tokio veiksmo priežastis. Apžiūrintysis turi būti tokios pat lyties kaip ir mokinys. Apžiūra atliekama dalyvaujant dar bent vienam pilnamečiam mokyklos darbuotojui (pastarąjį apžiūros dalyvį mokinys gali pasirinkti). Išlyga, kai antro suaugusio apžiūros stebėtojo nereikalaujama, yra galima tuo atveju, kai neišvengiamai būtinas skubus veikimas saugumui užtikrinti (36e str.).

Įstatymas įpareigoja, kad paimant iš mokinio draudžiamą daiktą ar medžiagą ar apžiūros metu būtų kiek galima labiau užtikrinamas saugumas, o poveikis mokinio privatumui neviršytų būtinumo ribos. Apie pritaikytas poveikio priemones turi būti neatidėliotinai pranešta mokinio tėvams ar globėjams. Mokyklos turi numatyti ir būti pasirengusios paminėtoms situacijoms (36f str.).

Pagal įstatymą, iš mokinio paimtas daiktas ar medžiaga yra sugražinamas / perduodamas laikantis nustatyto eiliškumo:

- 1) pačiam mokiniui (pasibaigus pamokai (-oms), jei daiktu ar medžiaga buvo trukdoma pamoka;
- 2) mokinio tėvams ar globėjams, jei tai draudžiamas mokykloje daiktas ar medžiaga. Neatsiėmus per 3 mėnesius nuo pranešimo dienos, daiktas ar medžiaga gali būti utilizuojami, tą faktą tinkamai įforminus;
- 3) policijai ar kitai kompetentingai institucijai, jei mokinys ir jo tėvai ar globėjai negali teisėtai turėti to daikto ar medžiagos.

Iki gražinimo ar perdavimo, daiktas ar medžiaga turi būti tinkamai saugoma. Narkotinės medžiagos, šaunamieji ginklai ar jų dalys, šoviniai, sprogstamosios medžiagos, dujiniai ginklai turi būti nedelsiant perduoti policijai (36g str.).

Suomijoje sprendžiant mobiliųjų telefonų turėjimo ar naudojimo mokyklos teritorijoje klausimą, paminėtina, kad Nacionalinė švietimo agentūra yra rekomendavusi ugdymo įstaigoms uždrausti naudotis mobiliuosiais telefonais per pamokas ir riboti naudojimąsi šiais įrenginiais per pertraukas. Tokį mobiliųjų telefonų uždraudimą ar ribojimą mokyklos gali nustatyti savo vidaus tvarkos dokumentuose. Nacionalinės švietimo agentūros interneto puslapyje paskelbtame informaciniame pranešime pažymima, kad esamas reglamentavimas leidžia mokytojams nurodyti mokiniams įsidėti mobiliuosius telefonus į kišenes ar mokyklinius krepšius, kad nebūtų trukdoma pamokai. Be to, mokinių gali būti prašoma padėti savo mobiliuosius telefonus į specialiai tam tikslui skirtą klasės patalpos vietą, tačiau, vadovaujantis parlamento ombudsmeno pavaduotojo sprendimu, tokio prašymo laikymasis turi būti laisvanoriškas. Pažymima, kad pagrindinio ugdymo srityje, mokyklos vadovas ir mokytojas gali paimti iš mokinio mobilųjį telefoną, jei tai trikdo mokymo procesą, net jei mokyklos taisyklėse nėra aiškiai suformuluoto uždraudimo¹⁸.

¹⁸ The Finnish National Agency for Education recommends limiting mobile phone use in schools and educational institutions. *News*, 2024:

<https://www.oph.fi/en/news/2024/finnish-national-agency-education-recommends-limiting-mobile-phone-use-schools-and>

Vengrija

Nacionalinio viešojo švietimo įstatymas¹⁹ įpareigoja Vyriausybę dekretu nustatyti mokykloje draudžiamų ar ribojamo naudojimo daiktų sąrašą (24 str. 4 d. ir 94 str. 4(t) d.).

Vyriausybė savo dekretu, įsigaliojusiu 2024 m. rugsėjo 1 d., nustato, kad ugdymo įstaigoje neleidžiama turėti daiktų, atitinkamu Vyriausybės dekretu priskirtų daiktams, keliantiems pavojų visuomenės saugumui, taip pat daiktų, kurių turėjimas yra neteisėtas pagal nusizengimų ir baudžiamųjų veikų kodeksus. Be to, neleidžiama turėti daiktų, kuriuos draudžiama įsigyti nepilnamečiams (jaunesniems kaip 18 metų amžiaus asmenims)²⁰. Draudžiamą daiktą paima ir saugo atitinkamus įgaliojimus mokykloje turintis asmuo. Toks daiktas grąžinamas mokinio tėvams ar trečiajam asmeniui, jei pastarasis yra daikto savininkas.

Turint informacijos, kad mokinys turi draudžiamą daiktą, kurio turėjimas yra neteisėtas pagal nusizengimų ir baudžiamųjų veikų kodeksus, mokytojas ir jo padėjėjas turi teisę pareikalauti, kad mokinys įrodytų, kad draudžiamo daikto neturi. Apie atvejį pranešama mokyklos darbuotojui, atsakingam už tvarką ugdymo įstaigoje, vietos policijai, mokinio tėvams.

Turint informacijos, kad mokykloje esantis mokinys turi daiktą, keliantį pavojų visuomenės saugumui ar daiktą, draudžiamą įsigyti nepilnamečiams, ar mokykloje ribojamo naudojimo daiktą, mokytojas pirmiausia pareikalauja mokinio pateikti tą daiktą. Jei mokinys nesutinka, mokytojas turi teisę pareikalauti mokinio įrodyti, kad šis neturi neleidžiamų ar ribojamų daiktų. Mokytojas taip pat turi teisę paimti tokius daiktus iš mokinio.

Dekrete nurodyta, kad mokykloje ribojamo naudojimo daiktams priskiriama telekomunikacinė įranga, įskaitant mobiliuosius telefonus, galinti įrašyti vaizdą ir / ar garsą, taip pat išmanieji įrenginiai, turintys prieigą prie interneto. Yra nurodyta, kokiame ugdymo lygmenyje (klasėse) taikomas toks ribojimas.

Vadovaujantis dekretu, mokykloje ribojamo naudojimo daiktus mokiniai turi atiduoti saugojimui prieš prasidedant pamokoms. Daiktai yra laikomi tam tikslui skirtoje saugioje vietoje ir sugrąžinami mokiniams po pamokų.

Paminėtina, kad Vengrijos naujienas pateikiančioje žiniasklaidoje paskelbus apie naująją tvarką, rašoma, kad mokytojai ir saugumą mokykloje užtikrinantys darbuotojai turės teisę apžiūrėti mokinių kuprines ar daiktų laikymo vietas ir paimti draudžiamus daiktus²¹.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus patarėja

Dainora Valiukaitė

Tel. (0 5) 209 6187, el. p. dainora.valiukaite@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2024

¹⁹ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

²⁰ 245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelet a nevelési-oktatási intézményekben a tiltott és a használatában korlátozott tárgyak köréről, valamint a tárgyakra vonatkozó eljárásrend részletes szabályairól: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2400245.kor>

²¹ Daniella Takacs. Here's the list of items banned from Hungarian schools starting September 2024. *Daily News Hungary*, 2024: <https://dailynewshungary.com/list-of-items-banned-from-hungarian-schools/>